

Wat bepaalt de conditie, en dus de waarde, van zegels? (11)

Met de komst van de Duplex stempels, en in Nederland de puntstempel samen met de tweeletterstempel (met de datum), nam de mogelijkheid toe dat een postzegel een (deel) van het datumgedeelte van de stempel zou

Links: Duplex stempel met datum over zegel
Rechts: Tweeletterstempel op zegel waar een puntstempel zou moeten staan

kunnen ontvangen, hoewel dit niet de bedoeling was dat dit zou gebeuren.

Hier moeten we misschien terug naar de verklaring in de inleiding van de Stanley Gibbons catalogus, waar staat dat: 'De prijzen zijn ... voor voorbeelden in goede staat voor de betrokken uitgifte. Geweldige exemplaren zijn meer waard, terwijl die van een lagere kwaliteit aanzienlijk minder waard zijn'.

Zo zou een postaal gebruikte postzegel, licht afgestempeld met het cijfergedeelte van de poststempel, in het algemeen worden beschouwd als 'goed', terwijl een met alleen het datumgedeelte wordt beoordeeld als 'fantastisch'. In het bijzonder wanneer dat datumstempel rechtop staat, goed gecentreerd is en licht maar duidelijk toegepast. Een stempel in deze toestand kan twee of drie keer de prijs van een mooi voorbeeld waard zijn mits alle andere factoren gelijk zijn.

'Ronde' Datumstempels

Als Duplex stempels worden vervangen door nieuwe vormen van annulering, zoals vierkant-cirkel handstempels en verschillende vormen van de machine afstempeling, gaan nieuwe criteria een rol spelen. In wezen blijft het doel hetzelfde, het vinden van postzegels die attractief gestempeld zijn.

Vierkant-cirkel stempels werden ontworpen om de datum en de plaats van terbeschikkingstelling (in de centrale cirkel) en het uitwissen (in de vorm van de hoeklijnen of -balken) in een klein handig handstempel te combineren. De overname van dit soort stempels door veel posteries over de hele wereld geeft wel aan dat het een goed idee was op dat moment.

In het geval van vierkant-cirkel stempels is het noodzakelijk om uw eigen criteria vast te stellen: zwaar geïnkte lijnen bedekken de afbeelding, het belangrijkste kenmerk van de postzegel, en is daarom kwalitatief niet 'goed'. Dit in tegenstelling tot een licht, maar leesbaar poststempel dat de afbeelding van de postzegel nog laat zien en dat wel een 'goed' exemplaar is. Natuurlijk kunnen vierkant-cirkels een apart verzamelgebied zijn

waarbij een duidelijke, complete (of bijna complete) afstempeling vrijwel zeker opweegt tegen de waardevermindering die normaal gesproken zou kunnen worden toegepast omdat de afbeelding van de postzegel zelf (bijna) onzichtbaar is geworden.

Net als in het geval van vleugel-marges en perfin's, eerder besproken, verandert de mode met betrekking tot afstempelingen. In het verleden was het doel om postzegels te vinden waarop de afstempeling slechts een hoek van het ontwerp raakte, waardoor het grootste deel van het zegelbeeld duidelijk zichtbaar bleef.

Heden ten dage is het belangrijker om aan de hand van een compleet stempel te zien waar en wanneer de postzegels werd afgestempeld. Wat zeker meespeelt bij het verzamelen van complete stempels op postzegels, is de mogelijkheid dat gedeeltelijke afstempelingen vervalsingen kunnen zijn. Centraal toegepaste of 'recht-op-de-neus' (Bullseye) afstempelingen zijn heel wenselijk. Maar, nogmaals, ook nu verdienen licht toegepaste afstempelingen de voorkeur.

Bullseye stempel

Tegen het einde van de negentiende eeuw komen de eerste rubberen rol-, krant- en pakketstempels. Het is onvermijdelijk dat deze, grotere, stempels meer van de afbeelding van de postzegel vernietigen dan een stalen datumstempel, en alle op deze wijze afgestempelde postzegels worden ten hoogste gekwalificeerd als 'goed' maar meestal minder. Ook de driehoekige pakketstempels van Groot-Brittannië, die in de twintigste eeuw de pakketlabels vervangen, worden door verzamelaars gemeden. Uitgezonderd de verzamelaars van posthistorie die juist op zoek zijn naar dit soort bijzondere afstempelingen.

Nederland: rolstempel Arnhem (niet fraai)

GB onzichtbaar zegelbeeld

GB Manchester zeer fraai)

Hiernaast afgebeeld een afstempeling van een rolstempel Ottawa (Canada) die grootste deel van het zegelbeeld bedekken en een deel van de driehoekige pakketstempel op de Engelse revenue (belasting) zegel.

De vierkante-cirkel stempels worden vervangen door ronde stempels zonder de lijnen in de hoek. In Nederland eerst door de kleinrond- en later de grootrondstempels. Doordat de karakters van de rondstempels elk uur, of elke vier uur, vervangen moeten worden en nogal eens wegraken, wordt in het begin van de twintigste eeuw de typerader stempel in gebruik genomen. Bij deze stempels kunnen datum en tijd veranderd worden door middel van het verdraaien van karakters (typen) op een as (rader). De criteria voor het beoordelen van de kwaliteit blijft echter gelijk aan die voor de vierkant-cirkel stempels. Een mooie, lichte, complete afstempeling die het zegelbeeld zichtbaar laten verdienen de voorkeur boven halve, zware afstempelingen die het zegelbeeld bedekken.

Driemaal kleinrond: gedeeltelijk-, vet-, fraai stempel

Typewriter korte balk: deels op briefstukje

Typewriter met arcering: ogen bedekt jammer van verder fraai stempel

Pen (manuscript) vernietigingen

We hebben al eerder kort stilgestaan bij deze wijze van vernietigen van de postzegel, maar het is de moeite waard om er nog een keer iets dieper op in te gaan. De reden waarom vele verzamelaars postzegels met penvernietiging schuwen, is dat ze vaak fiscaal gebruikt lijken te zijn in plaats van postaal. Zelfs met de aanzienlijke toename van interesse in fiscale zegels, die het laatste decennium plaatsvindt. En, fiscaal gebruikte postzegels zijn doorgaans veel goedkoper dan postaal gebruikte exemplaren. Individuele

postkantoren in een aantal landen hebben van tijd tot tijd hun toevlucht genomen tot deze vorm van vernietiging en zijn dergelijke exemplaren wenselijker dan dezelfde postzegel met een duidelijk datum-poststempel.

Hoewel een penvernietiging kan wijzen op fiscaal (omzet) gebruik, werd in de begindagen van de postzegels penvernietiging gebruikt omdat er geen handstempel beschikbaar was.

Bijvoorbeeld in Nicaragua, waar penvernietigingen werden gebruikt gedurende zeven jaar nadat de eerste postzegels verschenen in 1862. Vandaag de dag zijn de postzegels bijna altijd vernietigd met een met inkt ingesmeerde handstempel of een machinestempel omdat dit sneller gaat. Penvernietiging zien we dan alleen nog als de automatische afstempeling door de machine is gemist.

Er zijn geen vaste termen voor de verschillende penvernietigingen maar vernietiging in de vorm van twee gekruiste lijnen wordt wel aangeduid als X vernietiging (zie postzegel

Nicaragua). Het kan ook de vorm van notaties aannemen, de naam van de stad (zie postzegel Colombia: Honda) waar het item is gepost of de initialen van de lokale postbeambte. Een gebruikte postzegel met een penvernietiging is meestal veel minder waard dan een postzegel

met een afstempeling van een hand- of machinestempel. In het bijzonder als de aanvullende informatie van de handstempel verloren is gegaan en de penvernietiging kan wijzen op fiscaal (omzet) in plaats van postaal gebruik.